

siau laukiniai, neturėjo geros kariinės organizacijos. Kitas profesoriaus S. Ekdhahl atradimų – kariuomenių išsidėstymas Žalgirio mūšio lauke galėjo būti visiškai kitoks nei manyta iki šiol. Analizuodami profesoriaus S. Ekdhahl veikalus, mes atradome tyrimą apie saulės įtaką mūšio eigai ir apie pajėgų išsidėstymą.

Filmas nėra skirtas tik pramogai. Žiūrint jį reikia pagalvoti, prisiminti mūsų valstybės istoriją, tam tikrus vietovardžius ir vardus.

Filmo kūrėjų vardu noriu pasakyti, kad neapsiribosime vien Žalgirio mūšiu, bandome atkreipti dėmesį ir į kitas Lietuvos kariuomenei ir Lietuvos istorijai reikšmingas pergales. Šiuo metu kuriame filmą apie partizanų veiklą – žygdarbį. 1945-ųjų gegužės 16 dieną netoli Simno, Alytaus rajone, netoli Lazdijų, Kalniškės miške, susirinkęs 100 partizanų būrys, vadovaujamas slapyvardžiu pasivadinusio partizano 'Lakūno', stojo į nelygią kovą prieš NKVD, sovietinių čekistų, pajėgas. 44 iš jų žuvo. Šis mūšis tapo Lietuvos pasipriešinimo pradžios simboliu. Po šio mūšio jie suprato, kad negali didėle jėga kovoti prieš didesnę jėgą. Jie pradėjo naudotis partizaninio karo metodus, pradėjo veikti mažesniais grupuotėmis. Partizanų kova tęsėsi daugelyje Lietuvoje vietų iki 1953 metų. Paskutinis Lietuvos partizanas Antanas Kraujalis buvo nukautas netoli Utenos 1964 metais. Jeigu kas susidomės ir norės suteikti filmo kūrybai paramą, galite mus surasti internete ir mielai papasakosime daugiau. Dėkoju, kad radote laiko atsigręžti į mūsų Lietuvos didingą ir šlovingą istoriją."

Šis filmas Bostono išeivijai tapo puikia edukacine priemone ir motyvacija mokytis lietuvių kalbos, labiau domėtis Lietuvos istorija ir padėti tautiečiams Lietuvoje.

Svarbiausi filmo „1410. Žinomas nežinomas Žalgiris“ faktai ir dalyviai:

1409–1411 m. vyko Didysis karas tarp Vokiečių (kryžiuočių) ordino ir jungtinių Lenkijos karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pajėgų.

1410 m. liepos 15 d. Žalgirio mūšis, vienas didžiausių vėlyvaisiais viduramžiais, įvyko dabartinėje Lenkijos teritorijoje, į pietvakarius nuo Olštyno, prie Griunvaldo (lietuviškai „Žaliagiris“) kaime, tad lietuviai šį mūšį vadina Žalgirio mūšiu, vokiečiai ir kitų Vakarų Europos šalių žmonės Tannenbergo mūšiu (lietuviškai „Eglių kalno“).

Gedimino vaikaičių – pusbrolių Lenkijos karaliaus Jogailos ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto vadovaujama Lietuvos ir Lenkijos kariuomenė sumušė Vokiečių ordino kariuomenę. Šis mūšis nulėmė vokiečių ordino galybės galą. Mūšio metu sutriuškintus Ordino pajėgas prasiėdėjo Ordino valdžios Prūsijoje silpnėjimas, o Lietuvos ir Lenkijos valstybės tapo Europos didžiosiomis valstybėmis.

Manoma, kad pusantros paros trukusiame mūšyje dalyvavo 25 000–85 000 žmonių, o žuvo – 15 000–50 000. Lietuvių lenkų pusėje dalyvavo samdytos totorių, moldavų, čekų pa-

jėgos. Kryžiuočius parėmė riteriai iš įvairių Vakarų Europos šalių: anglai, prancūzai, vengrai, austrai, bavarai, tiuringiečiai, čekai, liuksemburgiečiai, flamandai, olandai.

Tiesioginė konflikto priežastis buvo nuo 1409 metų Vokiečių Ordino ir Lenkijos ginčijamos Pomerelijos ir Žemaitijos priklausomybės klausimas.

Nors lietuvių–lenkų jungtinė kariuomenė turėjo daugiau karių (50 000) 32 000 kryžiuočių savo ginkluote ir šarvais buvo pranašesni. Kryžiuočiai turėjo apie 100 patrankų, lietuviai ir lenkai – 17.

Po Žalgirio mūšio Lenkijos ir Lietuvos kariuomenė užėmė daugelį Prūsijos pilių, po dviejų mėnesių apgulties nepavykus paimti Marienburgo pilį, teko atsitraukti. Netrukus buvo prarastos ir iki tol užimtos pilys. 1411 m. vasario 1 d. tarp konflikto dalyvių buvo pasirašyta Torunės taika, pagal kurią Žemaitija iki gyvos galvos atiduota Vytautui, Lenkijai atiteko Dobrynė, Kryžiuočių ordinas Lenkijai ir Lietuvai sumokėjo šešių milijonų grašių išmoką.

Populiariosios istorijos formatu sukurtas filmas neigia klaidingus mitus apie Žalgirio mūšio eigą, karaliaus Jogailos ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto karo su Vokiečių ordinu strategiją, saulės įtaką mūšio eigai, kariuomenės sudėtį. Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės atitraukimo manevrą, Vytauto įtaką mūšio eigai, viduramžių lietuvių kario ginkluote, kautynių vietą ir kitus. Visi filmo faktai yra istoriškai pagrįsti. Jame matome pokalbį ne tik su prof. habil. dr. Sven Ekdhahl, bet ir su kitais garsiais istorikais profesoriais Krzysztof Ozog (Lenkija), Aleksu Luchtanu, Alfredu Bumblausku, Rimvydu Petrausku ir scenarijaus bendraautoriumi dr. Valdu Rakučiu. Prodiuseriai – Stasys Baltakis ir Martynas Mickėnas. Mūšių scenas filmavo operatorius Rolandas Leonavičius. Jas vaidina Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai.

BLM moksleivis Kristijonas Shilas BLM draugams papasakojo apie įspūdžius iš Lietuvos, kai jam teko paspausti ranką Vytautui Didžiajam (Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos karininkų ramovės viršininkas majoras Donatas Mazurkevičius) ir pasimatuoti kario aprangą Valdovų rūmų kieme Vilniuje.

Dalios Shilas nuotr.

Parama pagelbės vaikams Lietuvoje

Dalia Shilas apsilankymo Lietuvoje metu, BLM mokytojos Natalijos Tribulauskienės ir mokinės Jaycie Zinsner atvirutes įteikė „Gelbėkite vaikus. Lietuva“ organizacijos kolektyvui Vilniuje. Iš kairės: „Gelbėkite vaikus. Lietuva“ projektų koordinatore Živilė Gribauskaitė, BLM mokytoja ir Ryšių su visuomene vadovė Dalia Shilas ir „Gelbėkite vaikus. Lietuva“ generalinė direktorė Rasa Dičpetrienė.

Neapsiribodami vien dvejomis filmo „1410. Žinomas nežinomas Žalgiris“ peržiūromis, mokytojos Natalijos Tribulauskienės iniciatyva Bostono lituanistinėje mokykloje surengėme mokinių Velykinių darbėlių mugę. Iš viso per du mėnesius „Gelbėkite vaikus. Lietuva“ organizacijai surinkome 1 500 dolerių. Natalija Tribulauskienė ir mano mokinė devintokė Jaycie Zinsner sukūrė atvirutes, kurias įteikiau šios organizacijos kolektyvui susitikimo Vilniuje metu.

Visuomeninės organizacijos vadovė Rasa Dičpetrienė negalėjo atsistebėti tokia netikėta parama iš taip toli. „Pirmiausia milžiniškas aciū ir vaikams, ir bendruomenei, visiems, kurie prisidėjo prie šios gražios akcijos. Mums yra gyvybiškai svarbu sulaukti finansinės pagalbos ypač iš lietuvių, kurie gyvena ne Lietuvoje. Labai svarbu ir tai, kad mūsų darbas rūpi lietuviams, gyvenantiems toli, už jūrų marių. Tai mums yra ir įvertinimas, ir palaikymas – moralinis, emocinis, ir aišku, finansinis. Mums labai trūksta tiek lėšų, tiek rankų suteikti pagalbą vaikams Lietuvoje. Mes tiesiog jau nebesugebame aprėpti, kiek daug pagalbos reikia mūsų Lietuvos vaikams, nežiūrint to, kad esame maža šalis su mažai gyventojų. Didžiulis aciū už kiekvieną centą, dolerį. Suprantame, kad tai nėra lengva ir paprasta ir kad vaikai turėjo įdėti daug pastangų ir darbo. Už kiekvieną darbėlį ir turbūt nemiegotą valandą – milžiniškas aciū. Jūsų paaukotus pinigus skirsime šeimai, gyvenančiai Pasvalio rajone – mergaitė viena augina savo brolius ir seseris. Mes remontuosim jų namus. Aciū už jūsų dosnumą.“

Dalios Shilas info ir nuotr.

Stanfordo universitete – lietuviška muzika pianolai

Darius Kučinskas

Balandžio 17–18 dienomis Stanfordo universitete vyko tarptautinis mokslo simpoziumas, skirtas pianolos muzikai. Pianola – tai mechaninis, savaime grojantis pianinas. Simpoziume pranešimą apie lietuvišką muziką pianolai skaitė ir svečias iš Lietuvos – Kauno technologijos universiteto profesorius dr. Darius Kučinskas.

Savo paskaitoje dr. Kučinskas nagrinėjo lietuviškus pianolų muzikos ritinėlius iš Amerikos ir Lietuvos archyvų, aptarė savo tyrinėjimų rezultatus. Dr. Kučinskas yra plačiai susipažinęs su lietuviškos pianolų muzikos ritinėliais: 2006 m. ir 2012 m. jis lankėsi Čikagoje ir tyrinėjo juos J. Žilėvičiaus ir J. Kreivėno lietuvių muzikologijos archyve bei Balzeko lietuvių kultūros muziejuje. 2012 m. jis lankėsi Amerikos lietuvių kultūros archyve (ALKA) Putname, kur taip pat rado lietuviškos muzikos pianolai ritinėlių. Apie šią muziką dr. Kučinskas yra parašęs kelias knygas. 2010 m. pasirodė jo sudarytas katalogas „Lietuviška muzika pianolai“ kartu su kompaktine plokštele. 2013 m. dr. Kučinskas kartu su dr. Rimantu Astrausku paruošė antologiją „Lietuviška muzika pianolai“. O 2014 m. pasirodė dr. Kučinsko sudarytas katalogas, pavadinamas „Lietuviška muzika pianolai“, prie jo pridėtos 7 kompaktinės plokštelės.

Dr. Kučinsko pianolų ritinėlių tyrinėjimai turėtų būti labai įdomūs Amerikos lietuviams. Daugelis ritinėlių daryti 1916–1934 m. laikotarpiu. Jie atskleidžia tuometinį Amerikos lietuvių muzikinį gyvenimą. Dr. Kučinskas yra atradęs apie 350 lietuviškos pianolų muzikos ritinėlių. Juose skamba per 400 lietuviškų dainų ir šokių melodijos, tarp jų kompozitorių Vincento Nickaus, Jono Žemaičio ir Miko Petrausko kūrinių. Dabartinė technologija leidžia pianolų muziką suskaitmeninti ir įrašyti į kompaktines plokšteles. Tuo būdu populiarė XX a. pradžios muzika dabar lengviau prieinama.

2014 m. balandžio mėn. dr. Kučinskas skaitė paskaitą tema „Lietuviškos muzikos istorija perforuoto popieriaus ritinėliuose (lietuviška muzika pianolai)“ tarptautinėje konferencijoje „Menas istorijoje, istorija mene“, vykusioje Vilniuje. Šįmet savo žiniomis apie lietuvišką pianolų muziką jis dalinosi su mokslininkais iš įvairių pasaulio šalių, įskaitant Australiją ir Angliją.

Parengė Rimas Černius